

Шершньова, О.В. Перспектива розвитку туристичного комплексу міста Острога: потенційні можливості місцевої інфраструктури [Текст] / О.В. Шершньова // Історія музейництва, пам'яткоохоронної справи, краєзнавства і туризму в м. Острозі і на Волині: наук. зб. — Острог, 2006. — Вип. 1. — С. 233—241.

Шершньова Олена

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ МІСТА ОСТРОГА: ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ МІСЦЕВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

На сьогодні Острог так само, як і більшість малих історичних міст України, стає одним з останніх осередків збереження історико-культурного надбання українського народу, виконує функцію духовного відродження нації, а його основним завданням є плекати історичні, культурні, етнографічні традиції, розвивати характерні для цієї місцевостей народні промисли та ремесла. Тому дослідження відповідного інформаційного забезпечення туризму та активне його впровадження в цьому регіоні допоможе розвитку та поживленню нелегким процесам його становлення, а також сприятиме достовірному інформуванню екскурсантів та всезагальному ознайомленню з історією, легендами та “бувальщинами” краю.

Острог сьогодні є одним з потенційних туристичних центрів Західної України та може в майбутньому приймати значні потоки туристів і гостей. Проте місто практично не готове для прийому туристів внаслідок нерозвинутості міської інфраструктури туризму: відсутність готелю високого рівня обслуговування для прийому українських та іноземних туристів, невідповідність рівня закладів громадського харчування високим сучасним вимогам, занедбаність транспортної, інженерної мереж і туристичного посередництва. Певні наявні вхідні туристичні потоки зумовлені багатим історико-культурним потенціалом, а не рівнем розвитку туризму, тому вони не є джерелом прибутків до місцевого бюджету.

Тож володіючи високим рекреаційно-туристичним потенціалом (особливо – багатими історико-архітектурними, природно-ландшафтними та культурно-мистецькими ресурсами), місто Острог Рівненської області на сучасному етапі займає досить незначне місце на ринку туристичних послуг України. Також важкий соціально-економічний стан міста, зорієнтованість місцевої промисловості на обслуговування сільського господарства району, з одного боку, та унікальність історико-культурної спадщини Острожчини, з іншого, свідчать про те, що туристична індустрія повинна стати пріоритетним напрямком соціально-економічного розвитку міста та району.

Розвиток соціальної сфери Острога, роль якої тут є провідною, може доповнюватися розвитком пов'язаних з нею галузей та видів діяльності. Так, поряд з туризмом та відпочинком можуть набувати розвитку наука (мнеджмент культурних пам'яток, охорона здоров'я, інтродукція рослин тощо), підготовка кадрів (для екскурсійної справи, перекладачів, музеєзнавців та

мистецтвознавців тощо), фестивальна, театральна-концертна, спортивно-видовищна діяльність, будіндустрія, харчова, легка, сувенірна промисловість, виробництво будівельних матеріалів, транспорт, роздрібна торгівля, громадське харчування та інші галузі.

Головними „нематеріальними активами” розвитку туризму в Острозі є його рушійні сили – це ті організації та інституції, діяльність яких прямо або опосередковано спрямована на розвиток міста, туристичної діяльності в ньому та справляє визначальний вплив на його територіальну громаду. Так, серед громади міста можна визначити чимало місцевих сил, що можуть стати рушійними для розвитку туризму (деякі депутати Острозької міської ради, керівництво Національного університету „Острозька академія”, Студентська організація „Братство спудеїв” Національного університету „Острозька академія”, Товариство “Спадщина”, історики та краєзнавці, мотивована молодь міста та інші), проте жодна з них не в змозі самостійно вирішувати ці проблеми. Натомість необхідно налагодити системну, узгоджену за всіма напрямками роботу, об’єднану однією стратегічною метою – через розвиток туризму відродити місто та сприяти його розвитку заради забезпечення інтересів місцевої територіальної громади.

Сучасний стан туристичної галузі Острога та Острожчини не відповідає потенційним можливостям України, яка має все необхідне для розвитку туристичної індустрії: природні умови, історико-культурні, матеріальні та людські ресурси. Туризм може й повинен стати одним з найефективніших засобів виходу міста та району з важкого економічного становища, стимулювання ринкових відносин, активного впливу на розвиток суміжних галузей місцевої економіки, зайнятості населення, захист навколишнього середовища, поліпшення роботи з охорони пам’яток історії та культури, підвищення фізичного та культурного рівня населення.

Однак, Острозька міська та районна влада ще не повністю усвідомлюють необхідність першочергового розвитку туристичного бізнесу та не є цілком готовими до цієї роботи. На сьогодні не здійснено підготовчих напрацювань щодо становлення туризму на території: не організовано глибокого аналізу туристичних ресурсів міста, не налагоджено на належному рівні партнерських зв’язків із містами- та районами-побратимами, не вивчається передовий закордонний досвід з розвитку туризму, не розроблено відповідних цільових програм тощо. Тому на підставі виконаного раніше дослідження доцільно запропонувати **рекомендації щодо розвитку туризму для місцевих органів влади:**

1. розробити та затвердити якісну адаптовану до регіональних інвестиційних умов нормативно-правову базу з питань туризму в Острозі та Острозькому районі. Насьогодні по Україні активно розвивається так званий сільський туризм, який у країнах Європи розглядають як найефективніший шлях соціального розвитку сільських депресивних регіонів, шлях до забезпечення зайнятості сільського населення, яке витісняється зі сфери матеріального виробництва внаслідок науково-технічного прогресу. Острожчина теж володіє значним потенціалом для розвитку цього виду

туристичної діяльності. Однією з суттєвих перепон на шляху більш ефективного просування ідеї сільського зеленого туризму серед потенційних туристів є відсутність професійно розробленої маркетингової та рекламної стратегії. Так, багато наявних туристичних маршрутів/продуктів розроблювались за повної відсутності інформації про те, чого хоче той, заради кого це все і створювалось – потенційний клієнт. Звідси – проблеми, пов'язані з реалізацією значної кількості туристичних продуктів, що не користуються попитом;

2. розробити стандарти на послуги, що надаються туристам і екскурсантам в місті та районі, адже будь-які товари та послуги потребують обов'язкової стандартизації, щоб відповідати основним санітарно-гігієнічним та іншим вимогам. Сучасна система послуг, що надаються місцевим підприємництвом, повинна бути більш якісною, адже через низьку якість медицини, транспорту та інших комунікацій втрачається інтерес до міст не лише туристів, а й їх мешканців. Адже малий бізнес зараз – це обмежена кількість послуг, а повинно бути навпаки. Процвітаючі економки базуються на дрібному підприємстві!;

3. провести сертифікацію туристичних послуг, які надаються сьогодні, та створити місцеву інституцію для просування острозького туристичного продукту на ринок України та закордону (на зразок туристичного інформаційного центру). Лише через постійну та відповідальну співпрацю представників владних структур, бізнесу та громадськості це є можливим. Це поєднання 3-х сил, хоча в кожній групі є свої специфічні інтереси, однак вони повинні зосередитись на єдиній цілі – розвитку Острога та Острожчини;

4. запровадити нові /покржити існуючі пільгові умови для стимулювання організації відпочинку й оздоровлення дітей та молоді, насамперед, дітей-сиріт, дітей-інвалідів, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та інших соціально незахищених груп населення;

5. облаштувати туристичну інфраструктуру міста з огляду на транспортну суперструктуру регіону (розташування Острога за 45 км від автомобільної євромагістралі Е-40, а також проходження траси всеукраїнського значення М-21 через територію району): покращити умови проживання в міському готелі, в перспективі необхідним є створити новий готель та мережі кемпінгів, автостоянок з цілодобовою охороною, розширювати систему приміських природоохоронних територій з подвійною функцією: як легенів міста та зон короткочасного відпочинку тощо;

6. налагодити значну інформаційну кампанію для просування наявних туристичних послуг району та міста, яка повинна містити створення рекламних повідомлень, слоганів (як приклад, Острог – культурно-освітня перлина Європи!) тощо, випуск високоякісного інформаційно-довідкового матеріалу та ін. Для більшого ознайомлення потенційних клієнтів з туристичним продуктом міста Острог та району, їх пам'ятками та маршрутами, доцільним є створення інформаційно-рекламного веб-сайту Острожчини, його розміщення в мережі Інтернет, постійна підтримка з оновленням. Нами запропоновано приклад веб-сайту Острожчини, його основні розділи та вміщувана в них інформація (Табл. 1). Для охоплення більшої аудиторії потенційних споживачів туристичних

послуг не лише з України, а й закордонних, доцільно розробити веб-сайт українською, польською та англійською мовами, можливо, французькою.

Табл. 1 Інформаційний зміст веб-сайту Острожчини

№	Розділ сайту	Інформація, що міститься в розділі
1	Новини	Новини поточного туристичного сезону; заходи, що плануються до проведення або були проведені; архів новин за попередні роки
2	Карта	Графічне зображення міста Острога, Острожчини вцілому та головних туристичних об'єктів
3	Історія	Коротка історична довідка про місто Острог та район від перших згадок до наших часів
4	НаУ „ОА”	Коротка довідка про Національний університет „Острозька академія” та посилання на офіційний сайт НаУ „ОА”
5	Музеї	Перелік музеїв Острожчини, їх основні експозиції
6	Культура	Основні культурно-мистецькі заходи Острожчини: фотовиставки, літературно-мистецькі конкурси тощо
7	Спорт	Можливості активного відпочинку – спортивні заходи та змагання: футбол, волейбол тощо
8	Організації	Діючі на Острожчині громадські організації та їх діяльність, посилання на офіційні сайти
9	Проекти	Деякі проекти, що перебувають на стадії розробки або реалізації на території Острожчини
10	Співпраця	Відомості про співпрацю Острожчини з іншими регіонами України та закордону
11	Маршрути	Фотоматеріали та побіжний опис основних пам'яток, які будуть запропоновані по кожному з маршрутів
12	Екскурсії	Проведення екскурсій по кожному з маршрутів (кількість екскурсантів, основні послуги, забезпечення транспортом, загальний час кожної екскурсії тощо), контактні дані та поради туристам
13	Ціни	Прайс-листи за екскурсійними маршрутами міста та району
14	Гостьова	Відгуки осіб, що відвідали Острожчину чи переглянули матеріали сайту
15	Форум	Можливість поставити запитання адміністраторам сайту та отримати відповідь

7. забезпечити необхідні умови для створення спеціалізованого видання (газета чи журнал) туристичного профілю у співпраці з Відділом з питань туризму та курортів Рівненської облдержадміністрації, у якому розміщувати матеріали з питань розвитку туристичної інфраструктури всієї області;

8. ініціювати регулярне проведення в місті певних атракційних заходів для привернення уваги потенційних туристів (організація виставок, ярмарків, фестивалів, конкурсів тощо, приклад успішної реалізації у травні 2006 року Фестивалю етнічної культури „ГАЛАС-2006” (організатори – Острозька міська

громадська організація “Інститут політико-інформаційних досліджень” спільно з Державним історико-культурним заповідником міста Острога));

9. сприяти створенню на базі Державного історико-культурного заповідника та пам'яток регіону тематичних програм нових екскурсій, у яких всебічно, повно та правдиво висвітлюється історія міста та району, життя і діяльність видатних українських політичних і військових діячів, народних героїв, митців, вихідців з Острожчини тощо;

10. всебічно залучати до співпраці організації, що займаються меценатством та благодійництвом (міжнародні та українські фонди, які реалізують грантові програми та ін.). Зокрема ці установи можуть сприяти розвитку туризму у таких основних напрямках, як:

- сприяння практичному здійсненню загальнодержавних, регіональних, місцевих та міжнародних програм, що спрямовані на поліпшення соціально-економічного становища Острога;

- сприяння розвитку культури, в тому числі реалізації програм національно-культурного розвитку, доступові всіх верств населення, особливо малозабезпечених, до культурних цінностей та художньої творчості;

- надання допомоги талановитій творчій молоді;

- сприяння охороні і збереженню культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання;

- надання допомоги у розвитку видавничої справи, засобів масової інформації, інформаційної інфраструктури міста;

- сприяння розвитку природно-заповідного фонду та природоохоронної справи;

- сприяння поліпшенню охорони здоров'я, масової фізичної культури, спорту і туризму, пропагування здорового способу життя, участь у поданні медичної допомоги населенню та здійсненню соціального догляду за хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують соціальної підтримки та піклування.

11. організувати та проводити надалі науково-практичні та краєзнавчі, можливо, методичні конференції і практично використовувати їх напрацювання!!!;

12. здійснити перепідготовку та перекваліфікацію наявних кадрів туристичної інфраструктури міста, проводити відбір та підготовку спеціалістів для майбутньої професійної роботи в туристичному бізнесі міста (на даний час в місто має кадровий інтелектуальний потенціал, проте не має спеціалістів, здатних перетворити туризм на бізнес). Слід зазначити, що рівень розвитку підприємництва пропорційно впливає на розвиток середнього класу, що є основою для становлення та розвитку туризму в Острозі та районі.

Всі запропоновані рекомендації відповідають стратегічним напрямкам розвитку туризму в Україні, визначеним Державною програмою розвитку туризму на 2002-2010 роки, згідно із якими “наукове забезпечення туризму сприятиме створенню нових оригінальних туристичних продуктів,

комплексному використанню та збереженню навколишнього природного середовища та культурної спадщини, патріотичному вихованню, пропаганді здорового способу життя, зміцненню міжнародного авторитету України як туристичної держави”.

Таким чином, пріоритетним і найбільш важливим напрямом розвитку Острога є розбудова його туристично-рекреаційної галузі. Лише туристична індустрія, пов'язана із суміжними та обслуговуючими галузями, здатна справити мультиплікаційний вплив та розвиток економічних та соціальних процесів у місті та районі, сприяти збереженню історико-культурної спадщини князів Острозьких.

Список використаних джерел та літератури:

1. Про благодійництво та благодійницькі організації: Закон України, 16 вересня 1997 року// Відомості Верховної Ради. – К., 1997. – № 46. – С. 292.
2. Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер України: Указ Президента України, 11 березня 2003 року // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=207/2003&c=1#Current>.
3. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: Постанова Верховної Ради України, 24 грудня 1999 року// Відомості Верховної Ради. – К., 1999. – № 52. – С. 781.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України, 21 травня 1997 року// Відомості Верховної Ради. – К., 1997. – № 24. – С. 170.
5. Про основні напрями забезпечення комплексного розвитку малих монофункціональних міст: Постанова Кабінету Міністрів, 17 березня 2000 року// CD “Законодавство України”, 2002.
6. Про Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року: Указ Президента України, 10 серпня 1999 року// CD “Законодавство України”, 2002.
7. Про охорону культурної спадщини: Закон України, 25 липня 2000 року// Відомості Верховної Ради. – К., 2000. – № 39. – С. 333.
8. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України, 25 червня 1991 року// Відомості Верховної Ради. – К., 1991. – № 41. – С. 546.
9. Про підготовку до відзначення 900-річчя Острога: Постанова Кабінету Міністрів України, 6 листопада 1997 року// CD “Законодавство України”, 2002.
10. Про природно-заповідний фонд України: Закон України, 16 червня 1992 року// Відомості Верховної Ради. – К., 1992. – № 34. – С. 502.
11. Про сільський та сільський зелений туризм: Проект Закону України, 16 листопада 2004 року// http://www.rada.gov.ua:8080/pls/zweb/webproc4_1?id=&pf3511=18364.
12. Про туризм: Закон України, 15 вересня 1995 року// Відомості Верховної Ради. – К., 1995. – № 31. – С. 241.
13. Анакієва А., Бичков С. Рейтингова оцінка соціально-демографічної ситуації регіонів України// Персонал. – К.: МАУП, 2005. – №2. – С. 73-75.
14. Варда Я., Клосовські В. Острови надій: розробка стратегій локального розвитку. – Івано-Франківськ: „Нова Зоря”, 2003.
15. Ващук І. Туризм: сільський, зелений, чи аграрний?// Вісник. – Рівне: ФіКБО, 2003. – вересень. – С. 15-17.
16. Давиденко Л. Підвищення кваліфікації кадрів у сфері державного управління туризмом// Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – № 1. – С. 73-82.
17. Історична довідка та інформація загального характеру про м. Острог// http://obladmin.rv.ua/tourism/info_obl/ostrog.htm.
18. Кашевський В. Як досягнути сталого розвитку міста?// Вісник. – Рівне: ФіКБО, 2003. – вересень. – С. 7-11.
19. Козлова Т. Стратиги не можна помилювати: Суб’єктивні нотатки з нагоди семінару-наради щодо державної політики підтримки розвитку маленьких містечок в Карпатському регіоні// Новини турбізнесу. – К., 2004. – № 15(17). – С. 10.
20. Лебедева Л. Пешеходний туризм: лучшее возвращается// Терра Таврика. – Симферополь, 2004. – №12(106). – С. 13.
21. Марчук Л. Бути Острогу розвинутим європейським містом!: Інтерв’ю з Т.Пустовітом// Вісник. – Рівне: ФіКБО, 2002. – грудень. – С. 16-17.
22. Офіційний веб-сайт Спільки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні// <http://www.greentour.com.ua>.
23. Офіційний сайт Національного університету „Острозька академія”// <http://www.uosa.uar.net>.
24. Прейгер Д.К., Малайчук І.А. Міжнародний туризм в Україні як форма розвитку інтеграційних комунікацій// Стратегічна панорама. – К.: Академпрес, 2005. – № 3. – С. 96-106.
25. Чернюк Л.Г., Клиновий Д.В. Рівненський регіон// Економіка регіонів (областей) України: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2002. – С. 373-393.